

Mag ik nog wel rijden?

Een voertuig besturen met Mènière

Commissie Mènière
Najaar 2020

Inleiding

We weten nog allemaal hoe we ons rijbewijs haalden. Makkie, hakken over de sloot, in één keer of misschien in twee. Maar spannend was het. En feest daarna. Want er ging een wereld open: we konden de weg op! Iedereen moest even dat papiertje zien. En we dronken er een glas op (zonder alcohol ...).

Later werd het een vanzelfsprekendheid. We vergaten soms zelf het rijbewijs mee te nemen als we achter het stuur stapten.

En toen kwam Ménière. Als een mist, een grauwsluier. Zó vreemd, dat de meesten van ons pas na een aantal aanvallen in de gaten kregen dat „rijden” misschien wel niet meer zo voor de hand lag. Kan ik het nog wel maken? Mág ik eigenlijk nog wel rijden? En wat als ik een ongeluk krijg? Pikt m’n verzekering dat dan? Ben ik misschien wel strafbaar? Mag ik het verzwijgen? Is m’n rijbewijs nog wel geldig? Hoe gaat dat nou met verlengen? Ben ik een gevaar op de weg? Allemaal vragen die ons kunnen aanvliegen. De commissie Ménière krijgt ze regelmatig voorgelegd.

Onlangs hebben we opnieuw ons licht opgestoken bij het Centraal Bureau Rijvaardigheidsbewijzen (CBR) om meer duidelijkheid en zekerheid te bereiken. Hieronder vindt u het resultaat en hopelijk ook het antwoord op de vragen die u over dit onderwerp bezighielden.

De regels

Het begin is even simpel als belangrijk: de wet maakt ons als bestuurder zelf verantwoordelijk voor onze keuzes. Die verantwoordelijkheid brengt rechten én plichten met zich mee. Die gelden voor iedereen, dus óók voor ons.

Bij het aanvragen van een rijbewijs stelt het CBR vast of we voldoende kennis en vaardigheden bezitten; die leveren ons als het goed is een Theoriecertificaat en het Rijvaardigheidsbewijs op. Bovendien toetst het CBR of er medische belemmeringen kunnen zijn (via de [Gezondheidsverklaring \(GV\)](#), voorheen de Eigen Verklaring). Als we eenmaal houder zijn van een rijbewijs hoeven we eigenlijk alleen nog maar te verlengen en daarbij speelt de Gezondheidsverklaring géén verplichte rol totdat we 75 zijn¹. Verlengen we daarna, dan moeten we de GV weer invullen. De vraag waar het in die verklaring om draait luidt als volgt: „**Heeft u als gevolg van de ziekte van Ménière in het afgelopen jaar aanvallen van duizeligheid gehad?**” Hou dit even vast, we komen er verderop op terug.

¹ Behalve bij een Groot Rijbewijs of een Rijbewijs met Beperkte Duur.

Voor ons is daarnaast nog een regel van belang. Die staat in de „Regeling eisen geschiktheid 2000 (REG)” (die hoort bij de Wegenverkeerswet 1994). In die Regeling wordt het syndroom van Ménière genoemd (zie de bijlage daarvan, onder nummer 4.3): „**Aanvallen van duizeligheid bij het syndroom van Ménière maken personen ongeschikt voor het besturen van motorrijtuigen. Na een klachtenvrije periode van drie maanden kunnen deze personen aan de hand van de aantekening van de keurend arts weer geschikt worden verklaard.**”

Hier moeten we het mee doen. De vraag is natuurlijk: „Wát moeten we hiermee?” Nou, laten we ze eens preciezer bekijken.

De Gezondheidsverklaring (GV)

De GV is geen mysterie. Het invullen daarvan bij het verlengen van uw rijbewijs is niet verplicht. Kiest u er, met het oog op uw toestand, voor om tóch een GV in te vullen, dan is uw antwoord op de vraag over Ménière doorslaggevend. Was uw laatste aanval langer dan een jaar geleden, dan hoeft u

geen „Ja” in te vullen. Was het korter geleden, dan vult u wél „Ja” in. Het gevolg is dan dat u gevraagd zal worden om uw medische geschiktheid te laten beoordelen door een arts. Overigens heeft insturen van de GV weinig zin als u alle vragen met „Nee” beantwoordt. Er zijn dan immers geen gevolgen.

Maar: twijfelt u over uw medische geschiktheid, raadpleeg dan altijd een arts, zelfs als uw rijbewijs nog niet aan verlenging toe is. En ja, dat kán leiden tot het advies om GV in te vullen en tot een nader onderzoek naar uw geschiktheid. Het CBR zal op grond van het medisch advies een oordeel vellen. Meestal is dat een beperking in tijd (tijdelijk ongeschikt en herkeuring na een vaste periode). Intrekking van het rijbewijs komt voor zover bekend niet voor.

De GV is een middel om u en het CBR te helpen vóóraf aandacht aan uw Ménière te geven. Als u eenmaal rijdt speelt de „REG” de hoofdrol.

De Regeling eisen geschiktheid (REG)

Veel duidelijker dan in deze regeling kan het nauwelijks. Heeft u een aanval gehad, dan bent u niet geschikt om te rijden. Moet u dan meteen het CBR informeren? Nee, dat hoeft niet. Van u wordt verwacht dat u minstens drie maanden niet rijdt. Als u zich na afloop van die periode weer voldoende zeker voelt, kunt u weer geschikt zijn. We schrijven „kunt u”, want die afweging maakt u in eerste instantie zelf. Bent u niet zeker, vraag dan een uitspraak van uw arts. Vraag die op schrift en bewaar hem goed.

Zo'n medisch attest is niet verplicht, het is aan u zelf of u het nodig vindt om advies van een arts te vragen.

Blijft u onvast of onzeker, kies dan simpel voor veiligheid en ga de weg niet op.

Overigens: als u ongeschikt bent is uw rijbewijs niet automatisch ongeldig. Het lijkt een kleinigheid, maar het juridisch belang is groot. We komen hier op terug.

Uw verantwoordelijkheid

U zult het inmiddels begrepen hebben: de beslissing of u achter het stuur stapt en dus uw rijbewijs gebruikt is vooral aan uzelf. De regels bieden wel houvast, maar ze zijn geen kookboek. De wet geeft u als patiënt een zekere vrijheid binnen de beperkingen van de REG. Zoals altijd gaat het erom die vrijheid met verstand te gebruiken, in het belang van anderen en van uzelf. U handelt in strijd met de regels als u vragen niet naar waarheid beantwoordt of als u de weg opgaat terwijl u ongeschikt bent (binnen drie maanden na een aanval van *Ménière*). Dat kan nare consequenties hebben.

Het oordeel

Een ongeluk zit vaak in een klein hoekje. Voor je het weet is het raak. Je denkt: „Ik had voorrang”, maar het is toch mis. Wat dan?

Als Ménièrepatiënt kun je je afvragen: ben ik nu tóch aansprakelijk of misschien zelfs schuldig vanwege mijn ziekte? Of, erger: betaalt mijn verzekeraar wel?

Na een ongeval moet er worden geoordeeld over deze zaken. Dat oordeel velt uw verzekeraar en mogelijk zelfs een rechter (bijvoorbeeld als u het niet eens bent met uw verzekeraar).

Als regel is uw verzekeraar niet op de hoogte van uw ziekte. Dat hoeft ook niet als u geschikt bent om te rijden. Verzekeraars gaan uit van uw medische geschiktheid. Bij de acceptatie is uw ziekte dus niet direct aan de orde.

Bij een ongeval kunt u (1) rijgeschikt zijn geweest of (2) ongeschikt zijn geweest.

Was u geschikt, dan speelt uw gezondheid geen rol bij de vraag of u mogelijk aansprakelijkheid was. U heeft geen reden om melding te maken van uw Ménière. De schade kan volgens de gewone regels worden afgehandeld.

Was u ongeschikt (volgens de REG), dan bent u mogelijk aansprakelijk. Sterker, als u grove nalatigheid of opzet kan worden verweten (u bent tijdens of kort na een aanval in de auto gestapt) dan bent u mogelijk zelfs schuldig in de zin van

het strafrecht. Uw ongeschiktheid en eventuele schuld moet natuurlijk wél worden aangetoond en die last ligt bij de (verzekeraar van) uw tegenpartij. Dat u een rijbewijs heeft voorkomt ernstiger verwijten (zoals rijden zonder een rijbewijs), maar ook mét rijbewijs is schuld geen grap. Verzekeraars zullen in hun voorwaarden doorgaans opnemen dat u niet verzekerd bent als u volgens de wet niet mag rijden. Dat is het tenminste het geval als u binnen drie maanden na een aanval achter het stuur stapt (REG). De schade van de andere partij wordt dan wél door uw verzekeraar betaald, maar daarna op u verhaald. Uw eigen schade is dan natuurlijk ook voor uw rekening.

Een bijzonder geval is een ongeluk dat direct is veroorzaakt door een aanval. We kennen geen voorbeelden, maar uit te sluiten valt zo'n gebeurtenis niet. Als u dit overkomt en u valt geen verwijt te maken (u heeft zich keurig aan de regels gehouden), dan zal een verzekeraar uitbetalen en niet op u verhalen. Immers: u mocht gewoon rijden en kon niet voorzien dat u een aanval zou krijgen.

Bij ons is geen rechtszaak bekend over een ongevalschade die door een Ménièrepatiënt veroorzaakt zou zijn. Hopelijk komt het ook niet zover, maar als het u gebeurt dan is het beslist een voordeel als u zich volgens de regels hebt gedragen.

Ons advies

Voorop staat dat we door ons gedrag nooit anderen en onszelf in gevaar willen brengen. Tegelijk weten we dat alle mensen kwetsbaar zijn; iedere bestuurder kan onvoorzien in een risicovolle situatie raken. Hart, hersens, zenuwen, ogen en oren kunnen plotseling problemen veroorzaken. De risico's die daarmee verband houden nemen we gezamenlijk, iedere dag opnieuw.

Ons advies is simpel: neem de regels serieus en vul ze aan met verantwoordelijk gedrag, dan zijn de gevolgen vrijwel altijd te overzien. We kennen allemaal de uitdrukking: „Bij twijfel NIET inhalen”. Voor ons als Ménièrepatiënt geldt daarnaast: „Bij twijfel NIET rijden”.

Conclusie

Ménière en rijden zijn geen gelukkige combinatie. Het is niet altijd even makkelijk om te bepalen of je wel of niet mag rijden (en daarnaast: of het wel verstandig is). We hebben te maken met de wettelijke regels (de REG), die ons behoorlijk kunnen beperken. Desondanks is er wel een reden om opgelucht te zijn. Zolang we onze verantwoordelijkheid dragen en de regels respecteren, zijn er geen adders onder het gras. De kans dat een Ménièrepatiënt voor de rechter komt na een ongeluk en daarna aansprakelijk wordt gesteld of schuldig wordt verklaard is *nét* zo groot als voor andere weggebruikers.

Paul Overtoom

TERMEN

AANSPRAKELIJK

Aansprakelijkheid is de plicht om schade te vergoeden die voorkomt uit een ongeval en waarvan de schuldige wordt bepaald door de regels. Voorbeeld: u heeft geen voorrang maar rijdt wel het kruispunt op en raakt een ander voertuig.

GEZONDHEIDSVERKLARING (GV)

De GV is een (digitaal) formulier dat bij de eerste aanvraag van een rijbewijs moet worden ingevuld en bij verlenging mag worden ingevuld². Niet invullen ontslaat u niet van uw verantwoordelijkheid. Ook de REG blijft voor u gelden. Bent u 75 jaar of ouder of wilt u een Groot Rijbewijs verlengen, dan is invullen verplicht bij elke verlenging.

REGELING EISEN GESCHIKTHEID 2000 (REG)

De REG is een onderdeel van de Wegenverkeerswet. Volgens de REG bent u na een aanval voor een periode van minstens drie maanden niet rijgeschikt.

RIJBEWIJS

Uw rijbewijs bevestigt dat u kunt rijden (uw rijvaardigheid), NIET dat u in staat bent om te rijden (uw rijgeschiktheid). Het laat zien welke categorie voertuig u mag besturen.

RIJGESCHIKT

U bent rijgeschikt als uw rijvaardigheid vaststaat EN als uw lichamelijke en mentale situatie het rijden niet in de weg staan. U mag dat zelf beoordelen of het oordeel van een deskundige daarover vragen. U bent in elk geval niet rijgeschikt voor een periode van drie maanden na een aanval.

RIJVAARDIG

Uw rijvaardigheid toont u aan bij het CBR. Het CBR geeft daarop een rijvaardigheidsbewijs uit. Met dat bewijs (plus het theoriecertificaat en het bewijs van rijgeschiktheid) vraagt u een rijbewijs aan.

² Behalve bij het Groot Rijbewijs en bij Rijbewijzen met een beperkte duur.

SCHULD

Schuld wijst op verwijtbaarheid. Als u willens en wetens iets doet dat verboden is en/of waarvan u kunt weten dat de gevolgen ernstig kunnen zijn. Voorbeeld: u stapt tijdens of kort na een aanval achter het stuur, nadert een kruispunt, u heeft geen voorrang maar rijdt wel het kruispunt op en raakt een ander voertuig.